

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ В ОРГАНАХ ПОЖЕЖНОГО НАГЛЯДУ

Сьогодні державотворення в Україні, що включає в себе й адміністративну реформу, спрямоване насамперед на створення державного механізму, здатного ефективно вирішувати завдання і виконувати функції, що постають перед сучасною демократичною правовою державою. Ключове місце в процесі реформування системи державної пожежної охорони України належить інституту державної служби, важливим компонентом якої є органи державного пожежного нагляду. На сьогодні постає завдання подальшого підвищення ефективності функціонування державного апарату, забезпечення професіоналізму державних службовців. Безсумнівно, подальший розвиток інституту державної служби в органах пожежного нагляду повинен спиратися на накопичений за останні роки досвід правового регулювання і функціонування державної служби, теоретичне його осмислення, розв'язання багатьох проблемних питань.

Характеризуючи стан розробленості проблематики державної служби в органах державного пожежного нагляду, слід зазначити, що дотепер дана тема майже не розроблялась у вітчизняній правовій науці. Безпосередньо розглядалася структура системи органів Державної пожежної охорони та організаційні взаємозв'язки між її окремими підрозділами, відносини Державної пожежної охорони з іншими суб'єктами системи забезпечення пожежної безпеки, адміністративно-юрисдикційна діяльність органів державного пожежного нагляду. Дані здобутки відображені в роботах В. А. Доманського, С. С. Засунька, І. Г. Куца, В. Д. Любліна, В. В. Нехаєва, А. Г. Томіленка, О. О. Труша. Разом із тим, комплексного дослідження, яке було б присвячене особливостям інституту державної служби в органах державного пожежного нагляду, до даного часу спеціально не проводилось.

Тому **метою** даної статті є аналіз сучасного стану діючого законодавства щодо проходження державної служби в органах державного пожежного нагляду.

На початку слід зазначити, що державний пожежний нагляд – це наглядова діяльність спеціально уповноважених державних органів у сфері пожежної безпеки, пов'язана зі здійсненням контролю за виконанням і додержанням

вимог та вирішення інших установлених законодавством питань у зазначеній сфері [1]. Правовою основою діяльності державної служби в органах пожежного нагляду є система нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері організації, діяльності й взаємодії органів державного пожежного нагляду з органами управління, організаціями й громадянами з приводу забезпечення пожежної безпеки на території України.

Нормативні акти законодавства, що регулюють державну службу в органах державного пожежного нагляду, являють собою не просту сукупність, а досить складну цілісну систему.

У загальному вигляді діяльність органів державного пожежного нагляду регламентується відповідно законами України «Про пожежну безпеку», «Про правові засади цивільного захисту», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», постановами Кабінету Міністрів України «Положення про Державну пожежну охорону» від 26 липня 1994 р. № 508, «Положення про Державний департамент пожежної безпеки» від 11 квітня 2002 р. № 500, «Порядку розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки» від 14 листопада 2007 р. № 1324, наказом МНС України від 6 лютого 2006 р. № 59 «Про затвердження Інструкції з організації роботи органів державного пожежного нагляду» та іншими нормативно-правовими актами з питань пожежної безпеки.

В ієрархії правових актів, що регулюють діяльність органів державного пожежного нагляду, як і в будь-якій іншій галузі законодавства, особливе місце посідає Конституція України. У ст. 1 Закону України «Про пожежну безпеку» зазначено: «Правовою основою діяльності в галузі пожежної безпеки є Конституція...». Безпосередньо стосуються пожежної справи в Україні норми, що містяться в статтях 3, 13 і 16 Конституції України. Відповідно до даних норм держава проголошує права людини найвищою соціальною цінністю і бере на себе зобов'язання забезпечувати захист життя, здоров'я, власності, безпеки (у

тому числі екологічної) своїх громадян, а також усіх інших людей, що знаходяться на території України.

Необхідно відзначити, що центральне місце посідає Закон України «Про пожежну безпеку» від 17 грудня 1993 р. № 3745-ХІІ [2]. Його прийняття було продиктовано нагальною потребою в упорядкуванні законодавства про пожежну охорону. Розрізненість і непогодженість нормативних актів, що утворювали дану галузь законодавства гальмували розвиток пожежної справи в Україні. Закон України «Про пожежну безпеку» встановив сучасний рівень правового регулювання державної діяльності щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища; визначив загальні правові, економічні та соціальні основи забезпечення пожежної безпеки на території України; врегулював відносини державних органів, юридичних і фізичних осіб у цій галузі, незалежно від виду їх діяльності та форм власності.

Відповідно до ст. 7 Закон України «Про пожежну безпеку» державний пожежний нагляд за станом пожежної безпеки в населених пунктах і на об'єктах незалежно від форм власності здійснюється відповідно до чинного законодавства державною пожежною охороною [2]. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 26 липня 1994 р. № 508 «Положення про Державну пожежну охорону» до складу державної пожежної охорони входять Державний департамент пожежної безпеки МНС, територіальні та місцеві органи державного пожежного нагляду в Автономній Республіці Крим, областях, містах Київ та Севастополь, підрозділи, допоміжні служби, науково-дослідні установи, пожежно-технічні навчальні заклади, підприємства, Державний центр сертифікації МНС.

У той же час, Закон України «Про правові засади цивільного захисту» зазначає, що у складі спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту діє урядовий орган державного нагляду у сфері пожежної безпеки [3], а саме Державний департамент пожежної безпеки МНС [4].

Тому вважаємо за необхідне внести зміни до Закону України «Про пожежну безпеку», де слід закріпити положення, що державний пожежний нагляд за станом пожежної безпеки в населених пунктах і на об'єктах незалежно від форм власності здійснюється відповідно до чинного законодавства урядовим органом державного нагляду у сфері пожежної безпеки з метою чіткого встановлення органу, який займається державним пожежним наглядом у

державі, й уникнення плутанини в діючому законодавстві.

Законом України «Про пожежну безпеку» закріплені напрямки діяльності органів державного пожежного нагляду, а саме: розроблення і затвердження загальнодержавних правил пожежної безпеки; погодження проектів державних і галузевих стандартів, норм, правил, технічних умов та інших нормативно-технічних документів, що стосуються забезпечення пожежної безпеки, а також проектних рішень, на які не встановлено норми і правила; встановлення порядку опрацювання й затвердження положень, інструкцій та інших нормативних актів з питань пожежної безпеки; здійснення контролю за додержанням вимог актів законодавства з питань пожежної безпеки керівниками центральних органів виконавчої влади, структурних підрозділів Ради Міністрів Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого та регіонального самоврядування, керівниками та іншими посадовими особами підприємств, установ та організацій, а також громадянами; проведення згідно з чинним законодавством перевірок і дізнання за повідомленнями та заявами про злочини, пов'язані з пожежами та порушеннями правил пожежної безпеки [2].

Особливе місце в регулюванні державної служби в органах державного пожежного нагляду належить відомчим нормативним актам. Так, наказом МНС України від 6 лютого 2006 р. № 59 прийнято Інструкцію з організації роботи органів державного пожежного нагляду, в якій визначено порядок організації та здійснення державними інспекторами державного пожежного нагляду за дотриманням на території України вимог пожежної безпеки центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від їх організаційно-правових форм та форм власності, включаючи об'єкти, які становлять власність іноземних юридичних осіб або підприємств з іноземними інвестиціями, громадянами України, іноземними громадянами, особами без громадянства [6]. Наказом МНС України від 6 лютого 2006 р. № 59 закріплено систему органів державного пожежного нагляду, яка утворює трирівневу вертикальну структуру підпорядкування:

1) Державний департамент пожежної безпеки – урядовий орган державного управління, який діє у складі МНС;

2) територіальні органи державного пожежного нагляду – управління (відділи) з питань наглядово-профілактичної діяльності, підпорядковані Державному департаменту пожежної

безпеки, на які покладено здійснення державного пожежного нагляду;

3) місцеві органи державного пожежного нагляду – відділення, відділи, управління тощо з питань наглядово-профілактичної діяльності, підпорядковані територіальним органам державного пожежного нагляду, на які покладено його здійснення, або Державному департаменту пожежної безпеки.

Необхідно відзначити, що саме наказом МНС України від 6 лютого 2006 р. № 59 закріплено адміністративно-правовий статус посадових осіб органів державного пожежного нагляду, головними елементами якого є основні обов'язки, права та юридична відповідальність.

Крім того, урядовий орган державного пожежного нагляду є також центральним органом ліцензування діяльності протипожежного призначення.

Також урядовий орган державного пожежного нагляду наділений правом: здійснювати управління системою держпожежнагляду в Україні; встановлювати порядок організації та здійснення держпожежнагляду; контролювати діяльність підпорядкованих органів держпожежнагляду; здійснювати нормативне регулювання у сфері пожежної безпеки в Україні, координувати діяльність з цих питань міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади та громадських організацій; розробляти за участю центральних та місцевих органів виконавчої влади проекти загальнодержавних та регіональних програм забезпечення пожежної безпеки та пожежної охорони в Україні і контролює їх виконання; здійснювати у межах наданих повноважень через територіальні та місцеві органи держпожежнагляду державний пожежний нагляд в Україні за дотриманням в населених пунктах, на підконтрольних об'єктах, громадянами вимог законодавства з питань пожежної безпеки.

Окрім того, урядовий орган державного пожежного нагляду видає та переоформлює ліцензії, видає дублікати ліцензій на здійснення діяльності протипожежного призначення, здійснює в межах компетенції контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видає розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов та анулює ліцензії та приймає рішення про визнання ліцензій недійсними, формує і веде ліцензійний реєстр; видає дозволи на початок роботи, технічні умови до початку проектування, виконує експертизу щодо пожежної безпеки проектів будівництва, капітального ремонту та реконструкції об'єктів незалежно від форм власності, а також експертизу протипожежного стану

об'єктів, бере участь у комісіях з прийняття в експлуатацію об'єктів після закінчення будівництва; погоджує проекти нормативно-правових актів, будівельні норми, стандарти, технічні регламенти та умови, що стосуються пожежної безпеки, за участю центральних органів виконавчої влади розробляє і затверджує державні правила й норми пожежної безпеки; здійснює через Державний центр сертифікації МНС сертифікацію на відповідність вимогам пожежної безпеки пожежонебезпечної продукції, виробів пожежної техніки та обладнання протипожежного призначення; організовує ведення державного статистичного обліку пожеж та їх наслідків; бере участь у складі постійно діючої слідчо-оперативної групи МВС під час розслідування злочинів, пов'язаних із пожежами; організовує та здійснює адміністративно-правову діяльність [5].

Таким чином, державний пожежний нагляд здійснюється за такими основними напрямками: здійснення пожежно-технічних обстежень та перевірок; проведення нормативно-технічної роботи; видача документів дозвільного характеру та здійснення контролю за дотриманням їх умов; здійснення розслідування, обліку та аналізу пожеж; здійснення адміністративно-правової діяльності; проведення протипожежної пропаганди; перевірка роботи та надання допомоги підпорядкованим органам держпожежнагляду; перевірка діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, їх відділень та управлінь з питань пожежної безпеки.

Отже, в умовах проведення в країні правової реформи та формування правової держави виникає необхідність у перегляді правового статусу органів державного пожежного нагляду у відповідних сферах суспільного життя з метою забезпечення належного рівня їх відповідальності та незалежності від відомчого та місцевого впливу. В Україні самостійного повноцінного органу державного пожежного нагляду зі статусом органу державного управління немає, а державний пожежний нагляд здійснюється державною пожежною охороною, що входить до складу МНС України. Таким чином, на даний момент остаточно не визначено відомчу приналежність, порядок підпорядкованості, а організаційно-структурні недоліки, обмежена самостійність та сфера діяльності органів державного пожежного нагляду свідчать про невідповідність правового стану та дійсного статусу органів, що здійснюють державний нагляд, першочерговими й оптимальними є заходи з реорганізації підрозділів державного пожежного нагляду в

самостійну структуру. Це дозволить чітко розмежувати функції пожежної охорони та органів державного пожежного нагляду, а також сприятиме організації їх діяльності за прямим

призначенням та більш успішному виконанню завдань щодо забезпечення пожежної безпеки суворо відповідно до їх компетенції.

Література

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи органів державного пожежного нагляду : наказ МНС України від 06 лют. 2006 р. № 59 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 17. – Ст. 1289.
2. Про пожежну безпеку : закон України від 17 груд. 1993 р. № 3745-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 5. – Ст. 21.
3. Про правові засади цивільного захисту : закон України від 24 черв. 2004 р. № 1859-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 39. – Ст. 488.
4. Про затвердження Положення про Державний департамент пожежної безпеки: постанова Кабінету Міністрів України від 11 квіт. 2002 р. № 500 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 15. – Ст. 816.
5. Про затвердження Інструкції з організації роботи органів державного пожежного нагляду : наказ МНС України від 06 лют. 2006 р. № 59 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 17. – Ст. 1289.

Надійшла до редколегії 12.11.2009

Анотації

Проаналізовано діюче законодавство, яке регламентує проходження державної служби в органах державного пожежного нагляду. Визначено місце органу державного пожежного нагляду в системі пожежної охорони з метою чіткого нормативного закріплення та шляхи подальшого вдосконалення.

Проанализировано действующее законодательство, которым регламентировано прохождение государственной службы в органах государственного пожарного надзора. Определено место органа государственного пожарного надзора в системе пожарной охраны с целью четкого нормативного закрепления, и пути последующего совершенствования.

Legislation in force regulating state service in state fire control agencies is analyzed. The place of state fire control agency in the system of fire guard aimed on its proper normative fixation and ways of its further improvement is defined.

УДК 347.724(477)

Н. В. ГАЛІЦИНА,

*старший викладач кафедри галузевих юридичних дисциплін
Азовського регіонального інституту управління
Запорізького національного технічного університету*

ДЕЯКІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ТОВАРИСТВАМИ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження адміністративно-правових аспектів управління товариствами з обмеженою відповідальністю визначається декількома групами теоретичних і практичних положень. Насамперед, мова йде про соціально-економічні зміни в Україні, які істотно перетворили систему юридичних осіб, їх органів, характер діяльності цих органів і потребують розробки принципово нових і адекватних економічним потребам норм правового регулювання. Це знайшло своє вираження в прийнятті спеціальних законодавчих і підзаконних актів, у яких були сформульовані положення, що визначають поняття, види й особливості юридичних осіб, нових для нашої господарської практики. Мова йде про нові Цивільний [1] і Господарський [2] кодекси України, закони України «Про господарські товариства» [3], «Про державну реєстрацію

юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [4] тощо. У них не тільки визначається правовий статус самих юридичних осіб, порядок їх створення й діяльності, але й встановлюються правові основи формування й функціонування їх органів.

Відомо, що органам юридичної особи відводиться дуже серйозна роль, оскільки саме через них юридична особа отримує права й набуває обов'язків, за допомогою вчинюваних органами юридичної особи дій виникають, змінюються і припиняються правовідносини, учасником яких є сама юридична особа. Саме тому так важливо правильно вибудувати всю систему відносин, пов'язаних із діяльністю органів управління, що визначена в літературі як корпоративне управління: проаналізувати теоретичну базу, на якій ці відносини будуються, визначити правові форми вираження